

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering Luciarapport 2019

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	5
1.1 Underhållspanelen	5
2. Tema anläggning	8
2.1 Infrastrukturinvesteringar	9
2.1.1 Riket	9
2.1.2 Stockholm.....	10
2.1.3 Västra Götaland.....	10
2.1.4 Skåne	11
2.1.5 Sydsverige	11
2.1.6 Mellansverige.....	12
2.1.7 Norrland	12
2.2 Nystartade projekt	13
2.3 Transportvolymerna.....	13
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	14
2.5 Vindkraftverk under byggnation	14
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	15
3. Tema VA	16
3.1 Nyinvesteringar VA.....	17
3.2 Nystartade projekt	17
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	18
4. Tema gruvindustrin - Norrland	19
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	19
4.2 Nystartade projekt	19
4.3 Råvaror	20
4.3.1 Järnmalm.....	20
4.3.2 Koppar, bly och zink	20
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	21
5. Tema rekrytering	22
5.1 Rekryteringsläget	22
6. Tema Trafikverket	23

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden nov - dec 2019.
Följande personer från NAVET Analytics har medverkat vi framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson
- Patrik Wikman
- Jens Linderoth
- Magnus Klein
- Jenny Ingelström

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Från och med i år har NAVET Analytics börjat att revidera bostadsbyggandet bakåt i tiden. Detta på grund av att det är en ganska stor eftersläpning på statistiken från SCB. Varje helår kommer vi att revidera statistiken 5 år bakåt. Detta innebär att vid nästa rapport kommer den äldre datan för bostadsbyggandet inte stämma överens med föregående rapport. Infrastrukturinvesteringarna inom hamn-flygplats har i och med denna rapport reviderats bakåt med hänsyn till sektorns volatilitet samt historisk eftersläpning.

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett svagare stämningläge än normalt i november. Läget har försämrats jämfört med maj men förväntningarna för de kommande sex månaderna indikerar ett positivare läge.
- Samtliga ingående värden som MEKO baseras på redovisade en negativ utveckling under de senaste sex månaderna. Kraftigast nedgång bedöms ha skett vad gäller arbetsvolym, orderstock samt beläggningsgrad, vilka alla backade 5 procent.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret väntas det inte ske några större förändringar utan ligga kring samma nivå som idag, dock med undantag för orderstocken som väntas öka med 2 procent.
- Sedan starten av mätningen 2015 har efterfrågan på tjänster vuxit rejält (60%) och är den av de ingående parametrarna som utvecklats starkast.
- Mellan 79 och 85 procent av de intervjuade företagen uppger att det är ganska eller mycket svårt att hitta rätt kompetens, beroende på funktion. Tillfrågade företag i västra Sverige uppges ha störst svårigheter.
- Under första halvåret 2019 påbörjades det ca 35 200 lägenheter, vilket var ca 4 000 färre än under samma period 2018. Prognosen tyder på ett minskat bostadsbyggande under perioden 2019-2020 innan det planar ut 2021.
- Den negativa utvecklingen de senaste åren vad gäller infrastrukturinvesteringar väntas fortsätta ytterligare ett år innan det vänder uppåt 2020, inte minst i form av satsningar inom järnvägen.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning och urbanisering. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad i VA-nätet på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren.
- I takt med att den ekonomiska tillväxten bromsar in bedöms även skatteunderlaget växa betydligt långsammare än det har gjort de senaste åren. Det kan innebära att många kommuner behöver prioritera mellan olika åtgärder, vilket kan påverka både infrastrukturinvesteringar och VA-investeringar negativt.
- Kapacitetsutnyttjandet är högt, över 90 procent, inom både gruv- och mineralutvinning samt stål- och metallverk.
- Enligt SCB:s investeringsenkät väntas investeringarna minska nästa år inom stål- och metallverk.
- Efter en tid med lägre priser på järnmalm indikerar prisstatistiken för 2019 försiktigt växande nivåer. Detta medan priset på koppar, bly och zink har fallit tillbaka den senaste tiden.

1. Tema underhåll

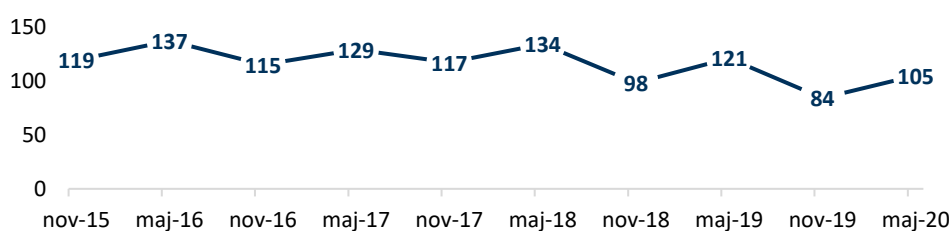
1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
137	115	129	117	134	98	121	84	105

MEKO

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
114,4	124,7	127,6	140,7	138,9	146,9	139,3	139,3

1.1.3 Orderstock

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
114,5	123,4	121,9	129,6	125,8	134,7	128,2	130,5

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
109,2	115,4	118,2	123,4	124,8	129,1	128,5	128,8

1.1.5 Faktureringsläge

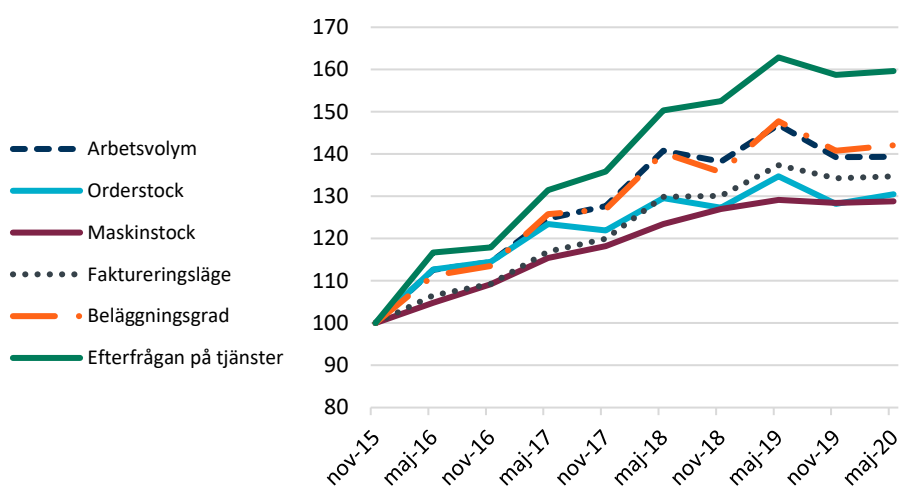
nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
109,3	116,9	120,0	129,9	130,6	137,4	134,2	134,7

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
113,5	125,8	126,9	140,2	135,2	147,8	140,8	142,0

1.1.7 Efterfrågan på tjänster

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19	maj-20
117,9	131,4	135,8	150,3	150,6	162,9	158,7	159,7

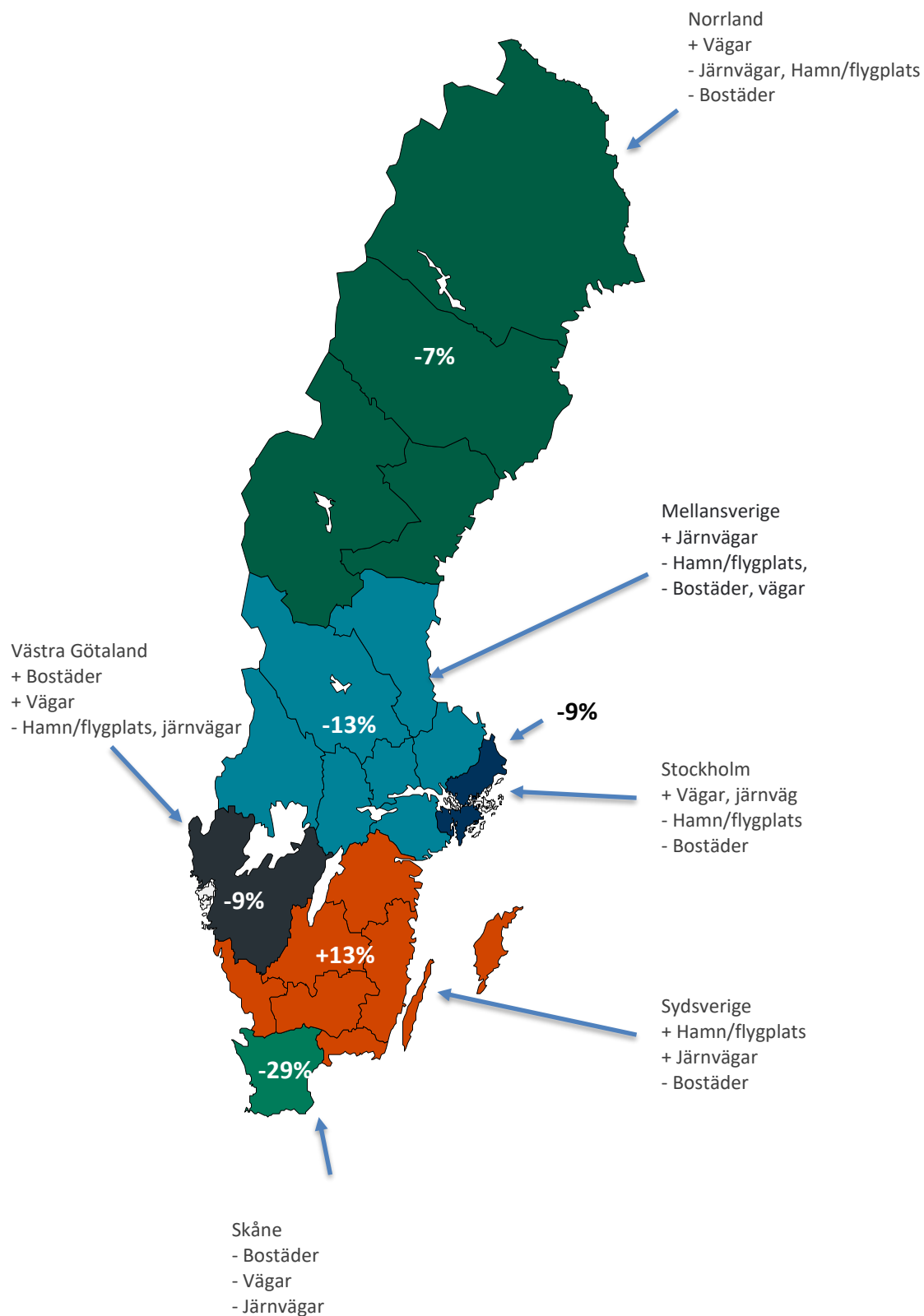

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i november ett negativt stämningläge. MEKO brukar försämrans under hösten och utfallet ligger i linje med förväntningarna från i maj. Företagen ser emellertid något ljusare på framtiden då förväntningarna om sex månader återigen pekar på ett MEKO-värde över 100, dock betydligt lägre än vad som uppmättes maj 2018.
- Arbetsvolymen sjönk med 5 procent enligt den senaste mätningen. Utfallet blev därmed i linje med vad som väntades i Midsommarrapporten. Prognosen för sex månader framöver indikerar en utplaning.
- Likt arbetsvolymen sjönk även orderstocken med 5 procent. Säsongsvariationerna spelar in då orderstocken tenderar att minska i november och öka i maj. Förväntningarna för det kommande halvåret är försiktigt positiva och indikerar en ökning med 2 procent.
- Maskininvesteringarna har redovisat en stabil utveckling under hela mätperioden. De var i stort sett oförändrade, minskade med 1 procent, under den senaste sexmånadersperioden och mycket tyder på att maskininvesteringarna ligger kvar på samma nivå även under de kommande sex månaderna.
- Likt andra ingående parametrar visar även faktureringsläget på en negativ utveckling jämfört med förra rapporten. Mycket tyder på att nivån planar ut och i maj nästa år väntas faktureringsläget vara på samma nivå som nu, vilket även återspeglas i förväntningarna på arbetsvolymen.
- Efter att beläggningsgraden ökade med 10 procent i maj har den nu minskat med 5 procent vid den senaste mätningen, vilket låg i linje med förväntningarna från förra rapporttillfället. Likt bedömningen av arbetsvolymen väntas beläggningsgraden vara oförändrad det kommande halvåret.
- Efterfrågan på tjänster är den parameter som har utvecklats starkast sedan första mättillfället för 4 år sedan. Dock uppmättes en minskning med 3 procent vid senaste mättillfället i november men förväntningarna de kommande sex månaderna indikerar lika stark efterfrågan som nu.
- Enligt de intervjuade företagen har läget lättat något när det gäller att rekrytera kollektivanställda, vilket återspeglas i en minskad beläggningsgrad, orderstock och arbetsvolym.
- När det gällde att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visade svaren från panelen att företagen i norra och mellersta Sverige hade något ljusare marknadsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2019 (Procentuell förändring jämfört med 2018)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2019-2021. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. På riksnivå uppgick de samlade infrastrukturinvesteringarna till 17,4 miljarder kronor under första halvåret 2019, vilket var en minskning med ca 8 procent jämfört med samma period förra året. Både investeringar i vägar och hamnar/flygplatser minskade under första halvåret jämfört med motsvarande period 2018, medan järnvägsinvesteringarna har redovisat växande volymer. Emellertid har prognosen justerats nedåt i år och uppåt 2020 med hänsyn till många framflyttade projekt. Samtliga sektorer väntas växa nästa år då flera stora projekt är planerade att starta, samtidigt som ambitionshöjningen i den nationella infrastrukturplanen väntas få genomslag. Bland annat är en utbyggnad till dubbelspår längs västkustbanan och utbyggnad av tvärbanan mellan Bromma flygplats och Helenelund samt gästhamn på Stavsås planerade att starta 2020. Väginvesteringar har tidigare drivits i stor utsträckning av kommunala investeringar till följd av det intensiva bostadsbyggandet och framväxten av nya bostadsområden, men i takt med att bostadsbyggandet har minskat så minskar också behovet av kommunala vägar. Som motvikt väntas dock de statliga investeringarna i vägnätet att öka under perioden. Under första halvåret 2019 påbörjades det ca 35 200 lägenheter, vilket var ca 4 000 färre än under samma period 2018. Oro kring konjunkturutvecklingen, strama lånekrav och pessimistiska hushåll bidrar till att nedgången väntas fortsätta 2019-2020 innan det planar ut 2021 då bostadsbehovet fortsatt är stort. De regionala skillnaderna är dock stora i år där bostadsbyggandet exempelvis väntas växa med 5 procent i Västra Götaland medan det bedöms minska med 30 procent i Norrland.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021
Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	22 755	21 604	10 179	-20%	+25%	+15%
Hamn-flygplats	1 650	1 133	463	0%	+50%	-25%
Järnväg	16 413	11 422	6 716	-7%	+30%	+5%
Totalt	40 818	34 158	17 358	-15%	+30%	+10%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021
Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	12 993	10 736	4 850	-10%	--7%	-3%
Flerbostadshus	49 886	42 244	19 789	-15%	-5%	+3%
Totalt	62 879	52 981	24 639	-14%	-6%	+1%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	7 433	5 532	2 791	+5%	0%	-10%
Hamn-flygplats	154	111	1	-80%	+1 000%	+25%
Järnväg	4 773	1 077	717	+10%	+25%	-10%
Totalt	12 361	6 720	3 509	+5%	+7%	-10%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 546	1 606	677	-5%	-5%	0%
Flerbostadshus	16 481	11 186	4 425	-15%	+5%	+10%
Totalt	19 027	12 793	5 102	-13%	+3%	+8%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	2 544	3 217	1 687	+15%	+20%	-20%
Hamn-flygplats	936	112	5	-50%	+300%	-30%
Järnväg	826	5 968	282	-60%	+100%	-40%
Totalt	4 307	9 297	1 971	-35%	+55%	-30%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 197	1 949	973	-10%	-10%	0%
Flerbostadshus	6 403	7 201	4 299	+10%	-7%	0%
Totalt	8 600	9 151	5 172	+5%	-14%	+4%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	1 746	2 013	641	-50%	+75%	-15%
Hamn-flygplats	224	46	1	-50%	+500%	-15%
Järnväg	6 490	1 559	309	-75%	+300%	0%
Totalt	8 460	3 618	951	-60%	+145%	-10%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 020	2 037	839	-15%	-10%	-5%
Flerbostadshus	7 357	8 496	3 222	-25%	+5%	0%
Totalt	9 377	10 533	4 061	-23%	+1%	-1%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	2 922	3 468	970	-25%	0%	+15%
Hamn-flygplats	165	127	347	+270%	-5%	-70%
Järnväg	2 086	497	4 087	+725%	-70%	+50%
Totalt	5 173	4 092	5 404	+75%	-40%	+15%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 632	2 201	966	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	6 997	5 010	3 520	-5%	-10%	0%
Totalt	9 629	7 212	4 486	-8%	-10%	-3%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	4 395	4 277	1 777	-20%	+20%	-5%
Hamn-flygplats	58	442	79	-20%	-75%	-20%
Järnväg	466	1 196	937	+20%	+10%	+75%
Totalt	4 919	5 915	2 793	-12%	+10%	+15%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 762	2 374	1 097	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	9 674	7 633	3 508	-25%	-5%	-5%
Totalt	12 436	10 007	4 605	-15%	-5%	-5%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Väg	3 713	3 098	2 313	+50%	-10%	+30%
Hamn-flygplats	113	295	30	-20%	+40%	0%
Järnväg	2 712	1 125	384	-40%	0%	+250%
Totalt	6 537	4 518	2 727	+25%	-7%	+40%

Källa: Byggefakta, NAVET Analytics

Bostadsbyggande 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Småhus	836	567	297	0%	-10%	-5%
Flerbostadshus	2 974	2 715	816	-40%	-5%	+5%
Totalt	3 810	3 282	1 113	-30%	-7%	+2%

Källa: SCB

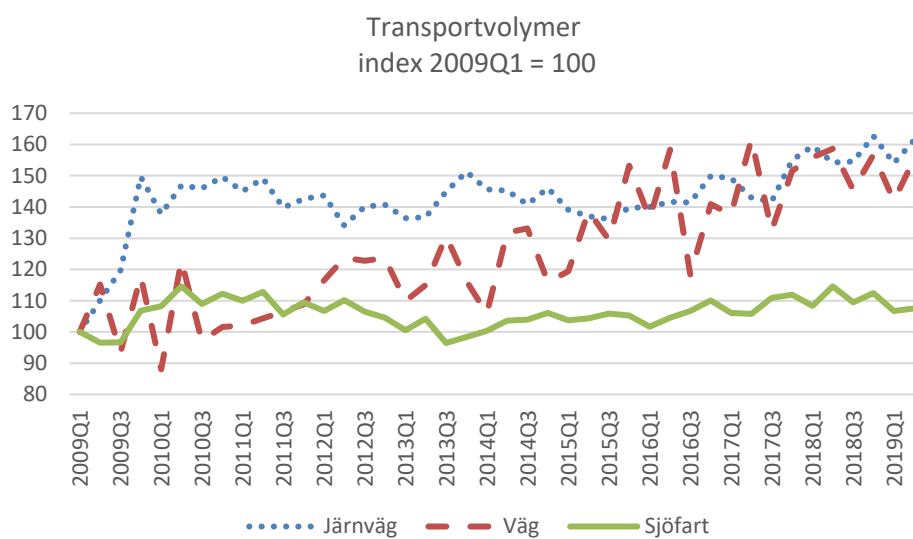
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201901-201906

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Utbyggnad till dubbelspår, järnvägstunnel inkl godsbangård i Varberg	Järnvägs-spår, räls	Halland	Varberg	2019-01	3 800
Nybyggnad av trafikplats Vinsta FSE401, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Stockholm	2019-02	600
Nybyggnad av bro över Ume älv mm, Umeåprojektet, E10	Bro	Västerbotten	Umeå	2019-03	440
Nybyggnad av väg Söderslätt-Klabböle E09, Umeåprojektet	Väg/gata	Västerbotten	Umeå	2019-03	393
Underhåll av Älvsborgsbron, etapp 3, 4 och 5	Bro	Västra Götaland	Göteborg	2019-06	325
Flytt av Industrihamnen och anläggande av ny hamn i Halmstad	Hamn, kaj	Halland	Halmstad	2019-04	260

Källa: Byggfakta

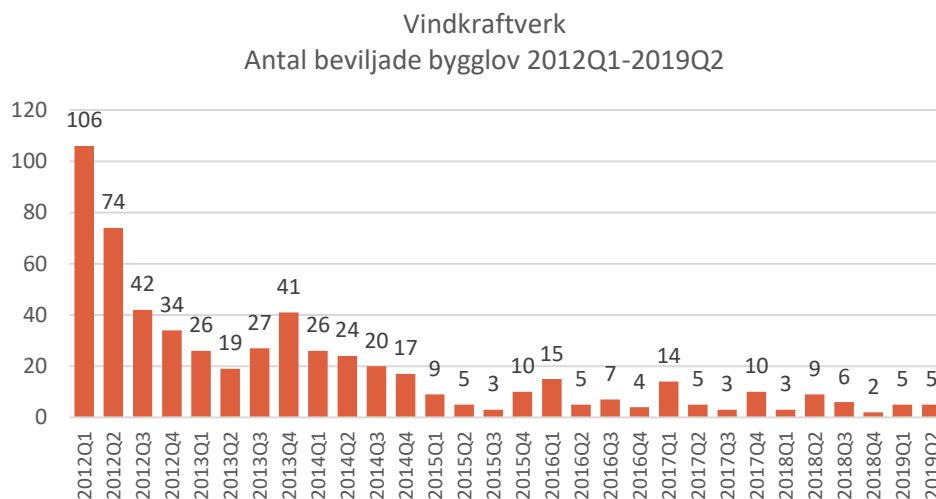
2.3 Transportvolymer

Källa: Trafikanalys

2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

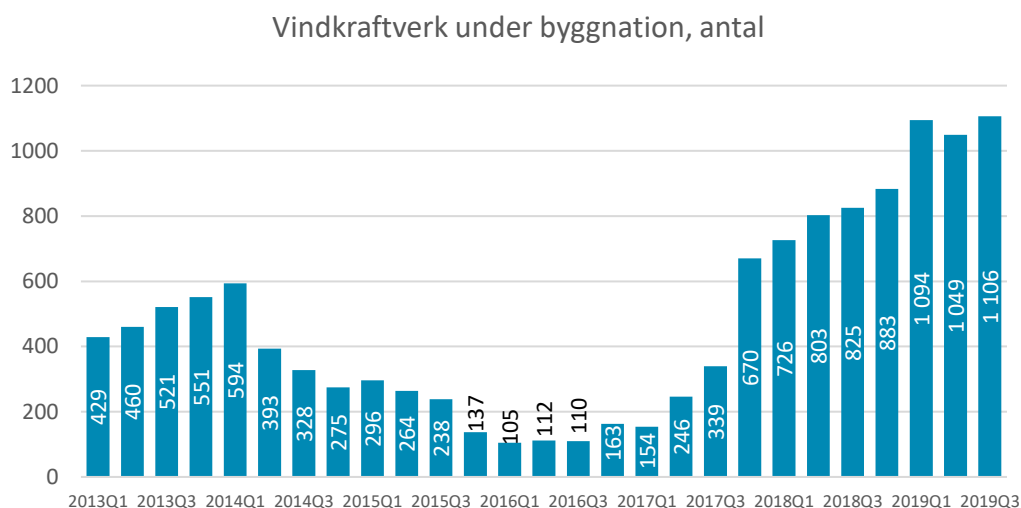

Källa: Byggfakta

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2016				2017				2018				2019			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	105	112	110	163	154	246	339	670	726	803	825	883	1 094	1 049	1 106	

Källa: Svensk Vindenergi

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

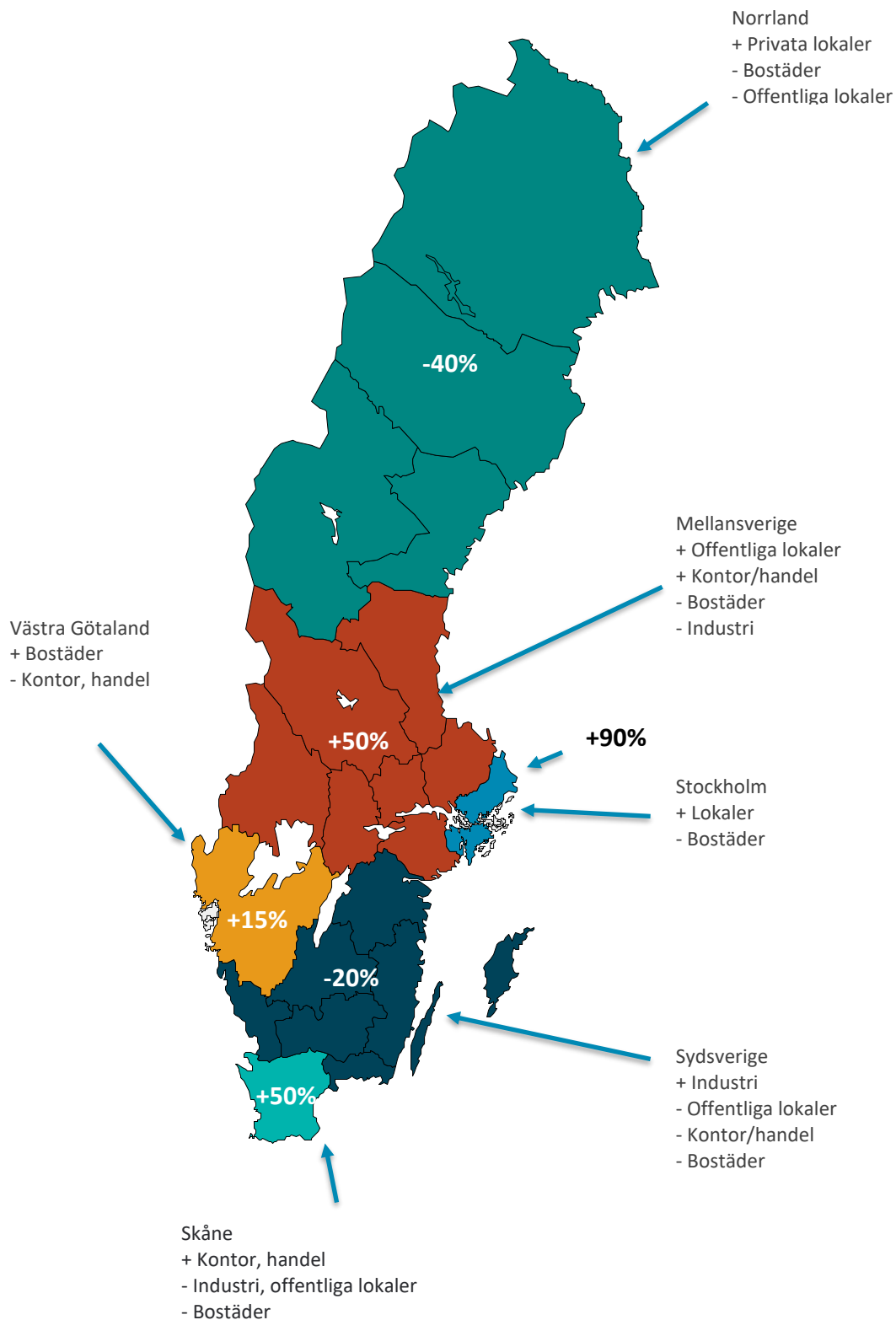
- Den nationella infrastrukturplanen indikerar en ambitionshöjning med 100 miljarder jämfört med föregående plan som gällde 2014-2025.
- Priserna på bostäder visar återigen på stabila ökningarna kring 3-4 procent på årsbasis både vad gäller småhus och bostadsrätter. Stigande priser stärker de ekonomiska incitamenten för nyproduktion.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät rapporterar 240 av 290 kommuner om bostadsbrist. Detta är dock något färre jämfört med ett år tidigare. Dessutom har antalet kommuner som upplever balans ökat något de senaste tolv månaderna.
- Riksbanken signalerade vid förra mötet att en räntehöjning i december är att vänta. Samtidigt sänker de prognosen för räntebanan och styrräntan väntas ligga kvar kring nollstreckets nivå en bra tid framöver, vilket innebär fortsatt gynnsamma lånevillkor både för bostads- och infrastrukturinvesteringar.
- Trots att volymen vägburna godstransporter har minskat med 5 procent under första halvåret i år jämfört med samma period 2018 är trenden uppåtgående. Bland annat har en växande e-handel bidragit till de ökade transportererna, vilket medfört ökat slitage på de befintliga vägarna.

Negativa faktorer

- Den globala ekonomin bromsar in ytterligare och enligt OECD väntas tillväxten bli den lägsta sedan finanskrisen för drygt 10 år sedan. Svagare internationell ekonomi, ökad oro samt sämre konjunkturella utsikter på hemmaplan kan leda till att planerade projekt skjuts på framtiden.
- Den sammanlagda effekten av alla finansiella åtstramningsåtgärder, som amorteringskrav, bankernas krav på vilka räntenivåer hushållen skall klara samt kravet på 15 procents kontantinsats, gör det svårt för många hushåll att ha råd att finansiera en egen bostad. Inte minst drabbar detta yngre hushåll, som ofta saknar kontantinsats.
- Det finns en stark korrelation mellan bostadsbyggande och kommunala väginvesteringar. De har ökat kraftigt i takt med bostadsbyggandet men när bostadsbyggandet nu minskar, väntas även behovet av kommunala väginvesteringar avta.
- Det ekonomiska läget för kommunerna runt om i Sverige har redan i år börjat att försämrats och mycket pekar på att trenden fortsätter nästa år. 8 av 10 kommuner uppger att ekonomin kommer att vara ännu kärvare 2020 än 2019 enligt SKL:s nya ekonomirapport. Demografiska utmaningar med en högre andel äldre och barn kräver investeringar i skolor och äldreomsorg medan skatteintäkterna bromsar in i takt med att konjunkturen försämrats. Det medför att kommunerna måste prioritera mellan olika åtgärder och det finns risk att anläggningsinvesteringar skjuts fram.
- Antalet beviljade bygglov indikerar ett minskat bostadsbyggande i år.

3. Tema VA

VA-investeringar 2019
(Procentuell förändring jämfört med 2018)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021
Mkr 2018 års priser

Region	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Stockholm	449	503	835	+90%	-20%	+5%
Västra Götaland	397	399	298	+15%	-20%	+35%
Skåne	553	197	172	+50%	+20%	-20%
Sydsverige	490	828	243	-20%	-30%	-5%
Mellansverige	411	283	293	+50%	-25%	+30%
Norrland	82	284	36	-40%	-50%	+50%
Riket	2 381	2 493	1 877	+20%	-25%	-10%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201901-201906

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ledningsomläggning/förberedande arbeten för Projekt Mäljarbanan	Vattenledningar	Stockholm	Stockholm	2019-06	600
Anläggande av överföringsledningar samt fiberutbyggnad i Härryda, etapp 1	Vattenledningar	Västra Götaland	Härryda	2019-04	100
Utbyggnad till kommunalt VA i omvandlingsområde i Järfälla	Avlopp	Stockholm	Järfälla	2019-06	55
Utbyggnad av kommunalt vatten- och spillvattennät i Örebro	Vattenledningar	Örebro	Örebro	2019-02	50
Nyläggning av vattenledning inom Örebro stad	Vattenledningar	Örebro	Örebro	2019-01	38
Nybyggnad av sjöförlagd huvudvattenledning mellan Lovön-Hässelby	Vattenledningar	Stockholm	Stockholm	2019-01	35

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Det finns ett stort behov av att modernisera och genomföra generationsskifte av VA-anläggningar eftersom en stor andel av dessa byggdes under 1950- och 1960-talen. Till detta kommer ökade miljökrav som innebär att även nyare anläggningar behöver uppdateras.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning och urbanisering. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren. I första hand gäller det storstäder med Stockholm i spetsen samt tillväxtregioner.
- De kommunala VA- investeringarna gynnas av det låga ränteläget. Enligt Riksbankens senaste prognoser väntas reporäntan ligga kvar på en låg nivå under flera år, särskilt med hänsyn till att konjunkturen går in i ett skede med svagare tillväxt.
- Framväxande teknik för avsaltning och dricksvattenproduktion blir mer etablerad, vilket möjliggör investeringar med stöd av ny teknik.
- Även om konjunkturen bromsar in är det inte troligt att stora och redan beslutade projekt inom VA kommer att skjutas fram. Under en lågkonjunktur är det vanligt att kommuner startar planerade projekt för att utnyttja ett läge med mindre konkurrens och eventuellt lägre entreprenadpriser.
- En enkät från Sveriges kommuner och regioner, SKR, indikerar att ett flertal av kommunerna kommer att genomföra stora investeringar inom VA.
- Ökat fokus på klimatförändringar och översvämningsproblem.

Negativa faktorer

- Många kommuner brottas redan med en ansträngd ekonomi och i takt med att konjunkturen försvagas beräknas skatteunderlaget minska, vilket kan leda till att investeringsutrymmet minskar.
- Bostadsbyggandet har minskat kraftigt, vilket inverkar negativt på bla ledningsinvesteringar. Prognosen för 2019 innebär att påbörjandevolymen i år kan komma att minska med närmare 30 procent sedan toppåret 2017.
- Kraven på kommunerna att hålla en rimlig kvalitet på skola, vård och barnomsorg kan innebära att kommunerna tvingas prioritera dessa sektorer före VA-investeringar när konjunkturavmattningen begränsar skatteintäkterna.
- Enligt SKR tilltar det ekonomiskt besvärliga läget för kommunerna 2020 enligt deras senaste skatteunderlagsprognos.
- Svårigheter att finna personal med rätt utbildning och kompetens inom hela samhällsbyggnadssektorn. En viktig orsak är pensionsavgångar i kombination med en otillräcklig återväxt av yngre. Den stora krisen på byggmarknaden under 1990-talet innebar att många lämnade byggsektorn, vilket idag gör att det saknas en generation av medarbetare, som om de varit kvar i byggsektorn, hade haft en djup och lång erfarenhet.
- Regionala skillnader som innebär att storstäder och tillväxtregioner drar till sig nyinvesteringar medan kommuner med svagare befolkningstillväxt och ekonomi i huvudsak koncentrerar sig på att underhålla och renovera befintliga VA-anläggningar och ledningsnät.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2017-kv 1-2 2019, prognos 2019-2021

Mkr 2018 års priser

Sektor	2017	2018	Kv 1-2 2019	P2019	P2020	P2021
Malm- och gruvindustri	72	2	0	0%	50%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2017-kv 1-2 2019. Det finns många små ombyggnadsprojekt planerade, dock är uppgifterna knapphändiga. Det finns även ett nybyggnadsprojekt 2020, dock är uppgifterna knapphändiga om storlek och kostnad.

4.2 Nystartade projekt

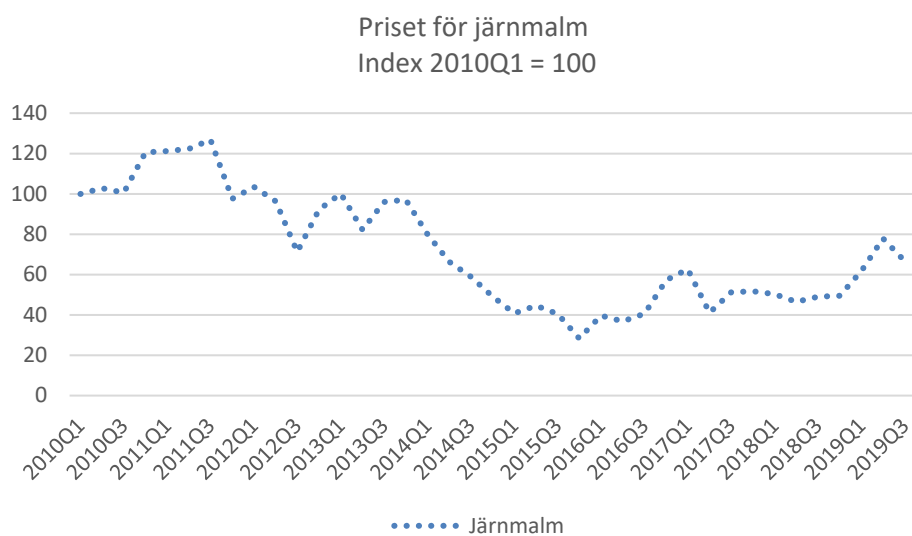
Nystartade och kommande projekt 2014-2020

Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Kaunisvaaroprojektet	Nytt gruvområde	Norrbotten	Pajala	2020-07	?
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300

Källa: Byggfakta

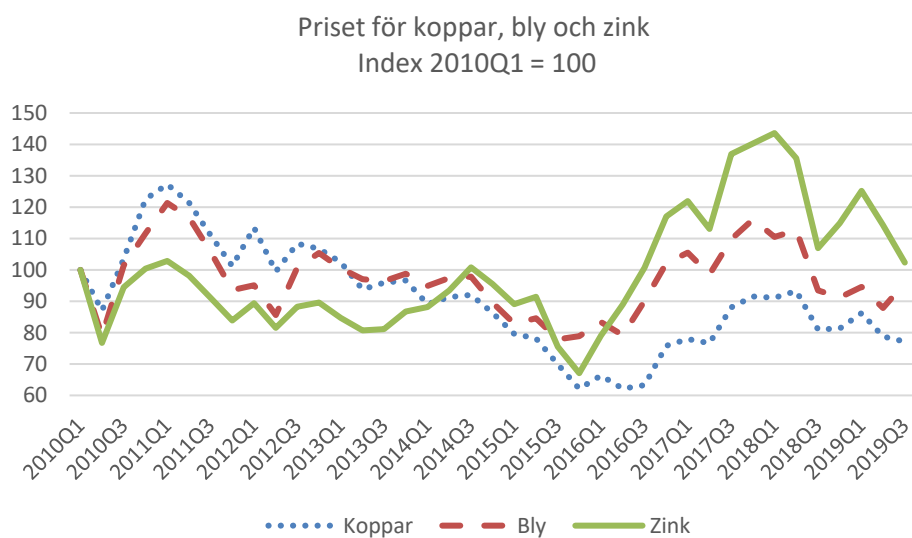
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom gruvor och mineralutvinningsindustrin har stadigt ökat under 2019 och under tredje kvartalet uppmättes nivån till över 97 procent, vilket var 5 procentenheter högre än vid samma tillfälle förra året. Nivån är dessutom den högst uppmätta på över 10 år.
- Efter en tid med lägre priser på järnmalm indikerar prisstatistiken för 2019 försiktigt växande nivåer.
- 2020 planeras start av ett stort gruvprojekt i Pajala. Investeringsvolymen är dock okänd men tidigare uppgifter pekade på ett värde uppemot 2,5 miljarder.

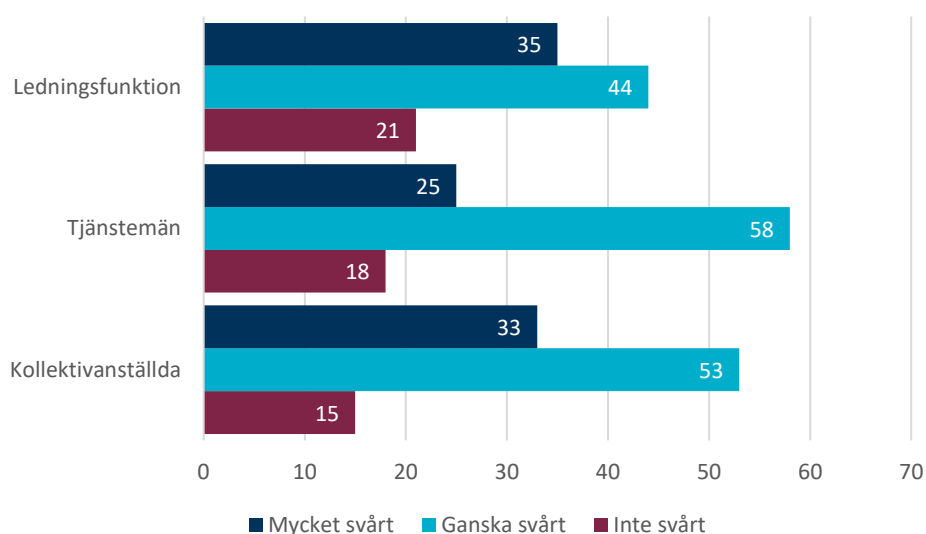
Negativa faktorer

- Enligt OECD väntas den globala tillväxten bromsa in markant från och med i år och bli den lägsta sedan finanskrisen. Dämpad internationell tillväxt väntas även inverka negativt på efterfrågan på råvaror.
- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk har fallit tillbaka något sedan 2017 då det översteg 95 procent. Emellertid ligger kapacitetsutnyttjandet fortfarande en bra bit över 90 procent och har gjort det sedan början av 2016.
- Efter uppgången i slutet av 2017 och början av 2018 har priserna på zink, koppar och bly fallit tillbaka. Priset på koppar och bly är dessutom lägre än vad det var när mätningen inleddes 2010.
- Konjunkturinstitutets barometerindikator för tillverkningsindustrin har fallit de senaste månaderna och pekar på ett svagare läge än normalt. Stål- och metallindustrin är en av de delsektorer som har försvagats mest under det senaste året.
- Under perioden januari-september i år har både produktionen och orderingen inom stål- och metallverk samt gruvor och mineralutvinningsindustrin minskat jämfört med samma period förra året. Särskilt orderingen inom stål- och metallverk har minskat kraftigt under 2019.
- Trots att järnpriset idag är högre än bottennoteringen under slutet av 2015 är det långt ifrån 2011 års toppnotering. Det låga priset minskar incitamenten för nya investeringar.
- Enligt SCB:s investeringsenkät är ambitionen vad gäller investeringar inom stål- och metallverk något lägre under 2020 jämfört med 2019. Prognosen tyder på minskade investeringar i byggnader och anläggningar med knappt 30 procent i nästa år jämfört med förra året. Även investeringarna maskiner och inventarier i väntas minska 2020.

5. Tema rekrytering

5.1 Rekryteringsläget

Antalet anställda hos de intervjuade företagen var 1 993 personer i juni 2019. Av dessa var 175 kvinnor. Antalet anställda med utländsk härkomst var 93, varav 12 var kvinnor. De intervjuade företagen räknar med att vara 1 982 anställda i december 2019, vilket är en minskning med 0,6 procent.

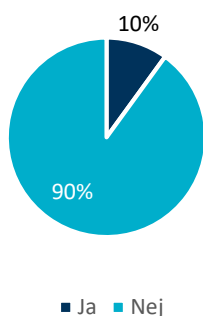

Bas: 80

85 procent anser att det är ganska svårt eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda. Jämfört med förra rapporten har det blivit betydligt färre som ser det som mycket svårt, vilket indikerar ett inte lika ansträngt läge längre. När det gäller tjänstemän är det 83 procent som anser det vara ganska eller mycket svårt att rekrytera denna kompetens, medan andelen för ledningsfunktion är 79 procent. Således har det däremot blivit svårare att rekrytera dessa kompetenser jämfört med förra mättilfället.

6. Tema Trafikverket

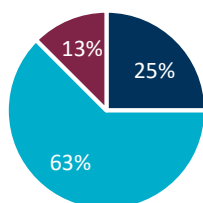
Har ni de senaste tre åren deltagit i Trafikverkets offentliga upphandlingar?

Bas: 80

10 procent av de intervjuade har någon gång under de tre senaste åren deltagit i Trafikverkets offentliga upphandlingar. Benägenheten att vara med i den typen av upphandlingar är tydligt korrelerad med storleken på företaget, där andelen är som störst med 30 procent, bland företagen med mer än 25 anställda medan inga av företagen med 0-9 anställda uppger detta. Totalt har de varit med i 230 upphandlingar under den senaste treårsperioden.

Hur agerar ni om ni i en upphandling, riskerar att konkurrera med en entreprenör ni brukar vara underentreprenör till?

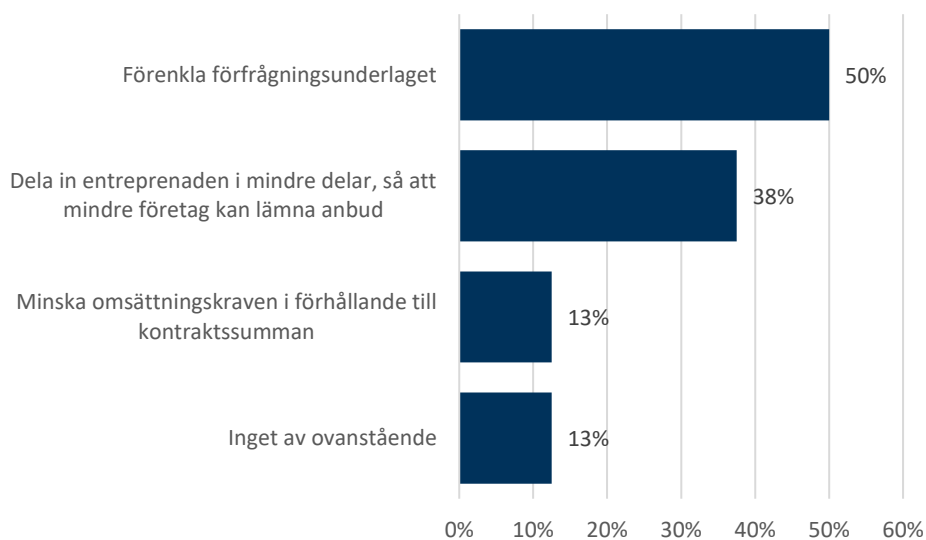

■ Avstår oftast ■ Deltar oftast ■ Vet ej\ej svar

Bas: 8

Av de totalt 8 företag som uppgav att de hade varit med i en av Trafikverkets offentliga upphandlingar menar 63 procent att de oftast deltar även om de riskerar att konkurrera med en entreprenör som de brukar vara underleverantör till. 25 procent menar istället att de oftast avstår i sådana lägen.

Vilka delar anser du att Trafikverket bör bli bättre på i sina upphandlingar jämfört med idag?

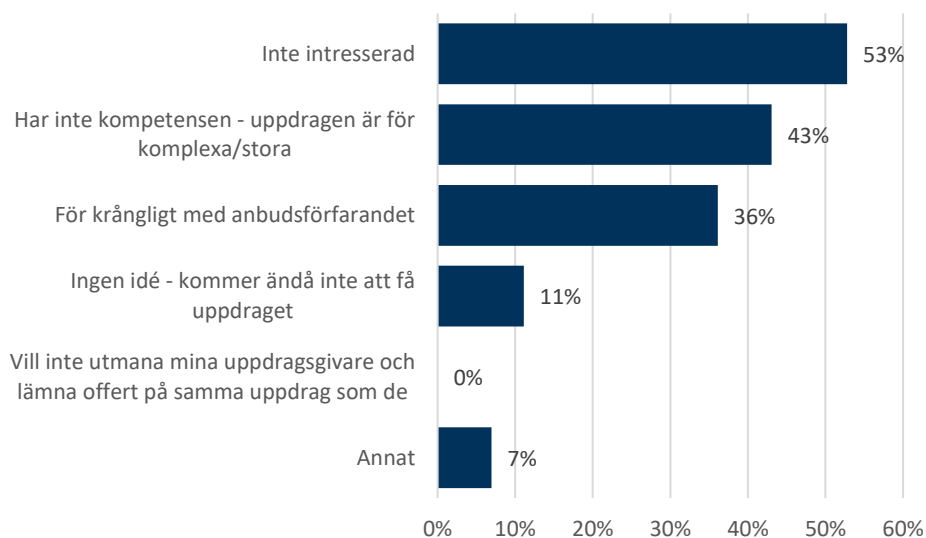

Bas: 8

Hälften av de tillfrågade menar att Trafikverket främst behöver bli bättre på att förenkla förfrågningsunderlaget i sina upphandlingar. I andra hand ser man att de kan dela upp entreprenaden i mindre delar, så att även mindre företag kan lämna anbud. Dock är det svårt att dra några större slutsatser eftersom basen är så pass liten.

Samtidigt var det 72 företag som inte deltagit i Trafikverkets offentliga upphandlingar. Lite drygt hälften av dessa avstår eftersom de inte är intresserade, medan drygt 40 procent istället menar att de inte har kompetensen och att uppdragen är för stora eller komplexa. Noterbart är att ingen avstår denna typ av upphandling på grund av att de inte vill utmana deras uppdragsgivare genom att lämna offert på samma uppdrag.

Varför har ni inte deltagit vid någon av Trafikverkets offentliga upphandlingar?

Bas: 72